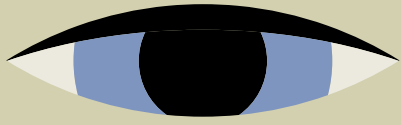

Melankoliye Övgü

Mutluluk Mitini Yıkmak ve Hüznü Kucaklamak

Eric G. Wilson

Araştırma
İnceleme

Eric G. Wilson, Wake Forest Üniversitesi'nde yaratıcı yazarlık ve İngiliz Romantizmi dersleri vermektedir. *Melankoliye Övgü* kitabının yanında *How to Be Weird*, *Dream-Child: A Life of Charles Lamb*, *How to Make a Soul: The Wisdom of John Keats*, *Keep It Fake*, *Everyone Loves a Good Train Wreck*, *My Business Is to Create: Blake's Infinite Writing* ve *The Spiritual History of Ice Everyone* gibi başka kitapları da bulunmaktadır. Kitaplarında edebiyat, film ve psikolojiden yararlanmakta ve aralarındaki bağları incelemektedir.

MELANKOLİYE ÖVGÜ

Mutluluk Mitini Yıkarak ve Hüzünü Kucaklamak

Orijinal adı: Against Happiness In Praise of Melancholy

© 2008, Eric G. Wilson

Yazan: Eric G. Wilson

İngilizceden çeviren: Özge Onan

Yayına hazırlayan: Nimet Kirşan

Türkçe yayın hakları: © 2025 Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya

tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Bu kitabın Türkçe yayın hakları AnatoliaLit Ajansı aracılığıyla satın alınmıştır. Kitabın ilk versiyonu Sarah Crichton Books/Farrar Straus & Giroux tarafından yayımlanmıştır.

1. baskı / Şubat 2025 / ISBN 978-625-5941-08-4

Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Kardelen Akçam

Sayfa uygulama: Gökçen Yanlı

Baskı: Ana Basın Yayın Gıda İnşaat San. ve Tic. A.Ş.

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. 2622 Sk.

Güven İş Merkezi, No: 6/13 Bağcılar - İSTANBUL

Tel. (212) 446 05 99

Sertifika No: 52729

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Melankoliye Övgü
Mutluluk Mitini Yıkmak ve
Hüznü Kucaklamak

Eric G. Wilson

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Çeviren: Özge Onan

 Doğan
Kitap

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Sandi ve Una'ya

İçindekiler

Giriş.....	11
Amerikan rüyası.....	19
Keder insanı.....	43
Yaratıcı melankoli.....	69
Korkunç güzellik.....	101
Sonuç.....	135
Kaynakça notları.....	139
Teşekkürler.....	155

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Giriş

... melankoli korkutucu bir armağandır.
Fakat gerçeğin teleskobundan başka nedir ki?

–GEORGE GORDON (LORD BYRON)

Uğursuz bir zamanda yaşıyoruz. Etrafımızda gördüğümüz her sınırlı bakış, potansiyel bir felakete işaret ediyor. Çoğu sabah paranoyayla uyanıyor ve solgun güneşin altında sendeleyerek ilerliyoruz. Geceleri, korkularımız karanlığı yoğunlaştırıyor. Huzursuz zihinlerimizden, boş sokaklara dair düşler çırpınarak geçiyor. Bu belirsiz, anlaşılmaz ve muğlak dehşetin içinden geçerken, bizi korkutanın tam olarak ne olduğunu anlamak için uğraşıyoruz. Zihinlerimiz, içlerinde dönen bir sürü küresel sorunun baskısı altında. Çıkarttığımız listelerle onları anlamlandırmaya, rahatsızlığımızın sebepleri konusunda bir ipucu bulmaya çalışıyoruz.

Zihnimizle etrafımızı tarıyoruz. Şu an, atmosfere fazla miktarda karbondioksit salıyoruz. Bu gaz, güneş ışığının dünyada hapsolmesine sebep olarak dünyanın ısısını yükseltiyor. Ben şu an bunları yazarken bile kutuplardaki buzullar eriyor. Yıllar içinde, çok büyük okyanus taşmalarıyla karşılaşabiliriz. Cennete ulaşma özlemiyle başlarını göğe uzatan kocaman gökdelenlerimiz bile kısa süre sonra kayıtsız dalgalar tarafından yutulabilir. Yüzlerce hassas hayvan türünün soyunun tükenmesine sebep olmak üzeriz. Beyaz gergedanlar, Sumatra kaplanları ve Kaliforniya akbabaları gibi bu yaratıklar milyonlarca yıllık evrimin sonucunda gelişmiş hayvanlar. Neredeyse bir insanın yaşam süresinde, doğaya

karşı saygısızlığımız bu olağanüstü hayvanları yok olmanın eşiğine getirdi. Yakında ormanlarımızda rengârenk gövdeli ve egzotik kanatlı kuşları göremeyeceğiz. Eskiden bereketli yaşam alanları olan bu doğal ortamlar, kaldırımlar kadar renksiz yerlere dönüşecek. Dahası, kendimizi yeni bir soğuk savaşın eşiğinde bulmuş haldeyiz. Kısa süre sonra nükleer savaş başlıkları tekrar kendilerini göstermeye başlayacak. Geçen yüzyılın ortalarında yaşanan korku geri dönecek. O zaman şunu merak edeceğiz: Acaba bu yıl, insanların zamana meydan okuyan bu dünyada yürüdüğü ve nefes aldığı son yıl mı olacak?

Ben bunlara bir tehdit daha ekleyebilirim ve bu, belki de aralarında en tehlikeli ve kıyamet senaryolarına en yakın olanı. Muhtemelen çok büyük bir kültürel güç olan, insanlığın buluşları için çok önemli bir ilham kaynağı sanat, şiir ve müziğin ilham perisini de katletmek üzereyiz. Hiç düşünmeden, dünya üzerindeki sayısız düşünce ve hayalden, çok çeşitli buluş ve fikirlerden kurtulmaya çalışıyoruz. Geldiğimiz noktada, melankoliyi yok ediyoruz.

Çok geniş bir skalaya yayılan antidepresanların bir gün sahip olduğumuz tatlı hüznü tamamen geçmişte bırakıp bırakmayacağını merak ediyoruz. Kısa süre sonra, bütün Amerikalıların mutlu olup olmayacağını merak ediyoruz. Herkesin kendinden memnun gülümsemelere sahip olduğu bir topluma dönüşüp dönüşmeyeceğimizi merak ediyoruz. Yüzlerimize vıcık vıcık gülümsemeler çizecek ve bizler, pastel renkli koridorlar boyunca yürüyeceğiz. Göz kamaştırıcı neon ışıklar yolumuzu aydınlatacak.

Özellikle de Amerika'da, azametli düşlerin ve çılgın başarıların ülkesinde, hayatımızdaki üzüntüyü yok etmeye duyduğumuz bu arzunun ardında ne yatıyor? Neden Amerikalıların çoğu, kalplerinin büyük bir parçasının, sanki önemsiz bir çöpmüş gibi kesilip atılması konusunda bu kadar istekli? Amerika'da başlayan bu mutluluk takıntısı konusunda, yaratıcı güdülerin aniden yok olmasına sebep olabilecek ve küresel ısınma, çevre krizi ve nükleer silahlanma kadar kötü sonuçlar doğurabilecek bu takıntı konusunda ne yapacağız? Bizi bu memnuniyet arayışına, o tehlikesiz görü-

nen gülüşün peşinden koşmaya iten şey ne? Bu umutsuz memnuniyet arayışını besleyen şey ne?

Elbette bu sorular, birçok Amerikalının düşündüklerini iddia ettikleri şeylerle ters düşüyor. Pew Araştırma Merkezi'nin güncel bir araştırması, Amerikalıların neredeyse yüzde 85'inin çok mutlu olduğunu ya da en azından mutlu olduğuna inandığını ortaya koyuyor. Psikoloji dünyası son zamanlarda "pozitif psikoloji" adı verilen yeni bir alanın giderek genişlemesine şahitlik ediyor; bu alan zevk alma, sosyal ilişkiler kurma ve anlam arayışıyla mutluluğu bulma çabasına kendini adanmış durumda. Bu yeni alanda hizmet veren terapistler mutluluk bilimi olarak adlandırılan bu yeni bilimin öncüleri olarak görev yapıyor. Ana akım yayımcılar, kendilerine kişisel gelişim endüstrisinden dersler çıkararak nasıl mutlu olunacağına ya da neden mutlu olduğumuza dair binlerce kitap basıyor. Kişisel gelişim alanında kitaplar yayımlayan yayınevleri, rafları dünyevi tatminimizi adım adım planlayan kitaplarla dolduruyor. Her yerde bize karada ya da denizde, bir arabada ya da yıldızların altında daha da çok mutluluk vaat eden reklamlarla karşılaşıyorum. Ve daha önce belirttiğim gibi doktorlar artık depresyonu sonsuza dek ortadan kaldıracabilecek bir sürü ilaç yazabiliyor. Belki de daha öncesine kıyasla çok daha fazla, neredeyse mükemmel tatmin sağlayan bir çağ, sürekli iyi talihle dolu, bize sorunsuz neşe, sonuçlarına katlanmak zorunda olmadığımız bir mutluluk vaat eden cesur yeni bir dünyayla karşı karşıyayız.

Elbette bu mutluluğun gerçek olmasına imkân yok. Dünyamızı ele geçirmiş tüm bu sorunların arasında –burada sadece az önce değindiğim hepimizi ilgilendiren ve bizleri kıyamete sürükleyebilecek sorunlardan değil, aynı zamanda günlük hayatımızı cehenneme çeviren ekonomik sorunlar, evlilik problemleri ile bizi boğan mesleklerimiz ve yalnız uyandığımız sabahlardan bahsediyorum– nasıl bu kadar çok insan mutlu olabilir ki? Bu genel dertlerin ortasında, her beş Amerikalıdan dördünün mutlu olduğuna nasıl inanabiliriz? Bu insanların bazıları yalan mı söylüyor, yoksa mevcut durumun, manik bir neşe hali olduğu bir kültürde dürüst olmaya

mı korkuyor? Bu istatistiklere şüpheyle yaklaşmamız gerekmiyor mu? Kültürümüzün mutluluk üzerine yaptığı aşırı vurgu yüzünden daha büyük sorunlar yaşamıyor muyuz? Hepimiz, bu fanatik taşkınlık halinin bizi yarım yaşanan hayatlara, şahsiyetsiz varoluşlara, mekanik davranışların boş arazilerine sürüklemesinden korkuyor muyuz?

En azından ben, Amerikan kültürünün üzüntüyü yok etme pahasına yaptığı bu aşırı vurgudan korkuyor ve bunun, hayatın çok temel bir parçasını umursamazca unutmamıza sebep olduğunu düşünüyorum. Ayrıca şu olasılık da endişelenmeme sebep oluyor: Şüphesiz ki trajik bir dönemden geçen bir dünyada sadece mutluluğu arzulamak, özgünlüğümüzü kaybetmemize, gerçek durumları göz ardı etmemize sebep olan hayali soyutlamalara kapılmamıza sebep oluyor. Son olarak toplumumuzun melankoliyi sistemden silme çabalarından korkuyorum. Ruhun dalgalanmaları olmadığında, arzularımızın muhteşem kuleleri yıkılmaz mıydı? Kalplerimizi yırtan senfonilerimiz yok olmaz mıydı?

Ben bu korkularımızın köklerine inip, meşru olup olmadıklarını, sadece nevrotik saçmalamalardan ibaret olup olmadıklarını görmek istiyorum. Şu an, onların geçerli duygular olduklarını hissediyorum. Bu hissimin kaynağında, kültürümüzde çok baskın olan Amerikan tarzı mutluluğun sıradanlıktan beslendiğine dair şüphelerim var. Bu tip bir mutluluk, üzüntünün değerini göz ardı ederek bir doyumsuzluğu besliyormuş gibi görünüyor. Ayrıca bu tip zorlama bir neşe, hayatın acı ve mutluluk, hüznün ve coşku arasında mekik dokuyan canlı hareketliliğini sürekli görmezden gelmemize sebep oluyor. Üzüntüyü ve onun, evrenin büyük ritmindeki yok sayılamayacak varlığını unutmaya çalışırken bu tip bir mutluluk, sonunda hüznün irade zayıflığı olarak lanetlenmesi ya da küçük, pembe bir hap yardımıyla yok edilmesi gereken anormal bir durum olduğu sonucuna ulaşmamıza sebep oluyor.

Bu konuda açık konuşacağım. Şu an sadece, bu Amerikan tipi mutluluktan bahsediyorum. Genel anlamda neşeyi sorgulamıyorum. Örneğin, uzun süren acılardan sonra aniden ortaya çıkan o

taşınması zor taşkınlık halini sorgulamıyorum. Dünyadaki üzüntüler üzerine uzun düşüncelerin ardından ortaya çıkan, hak edilecek kazanılmış bir sükûnet de beni rahatsız etmiyor. Acı çeken insanlara yardım ederek geçirilmiş bir hayatın sonunda ortaya çıkan uzun vadeli keyif hissini de eleştirmiyorum.

Benzer biçimde, şu konuyu da netleştirmek istiyorum: Amacım, klinik depresyonu romantikleştirmek değil. Dünyada, kendilerini öldürmemeleri ya da ailelerine ve arkadaşlarına zarar vermemeleri için ilaç tedavisine ihtiyaç duyan birçok kişi olduğunun farkındayım. Ciddi depresyon hastalarında ilaç kullanımını sorgulamayı amaçlamıyorum. Bu konuda söz söylemeye hak sahibi olmamı sağlayacak yeterliliğimin bulunmamasının yanı sıra (ben kanıtları bir araya getiren bir psikoterapist değil, daha derin bir hayat arayışı içindeki hümanist bir yazarım) biyokimyasal dengesizlikleri olan birçok kişi için hayatı katlanılabilir hale getiren ilaçlara karşı yorumlar yapmak niyetinde de değilim.

Fakat kendini melankolik bir ruh halinde bulan birçok kişinin, neden sadece acıyı hafifletmek, hüznelerini gülümsemelere dönüştürmek için ilaç aldığını merak ediyorum. Elbette benim melankoli dediğim şey ile toplumun depresyon dediği şey arasında ince bir çizgi var. Benim için ikisini birbirinden ayıran, barındırdıkları eylem yoğunluğu. Aslında ikisi de, az ya da çok, her şeyin gidişatı hakkında hissedilen sürekli rahatsızlığa, dünyanın şu anki haliyle doğru olmayıp acı, aptallık ve kötülüklerle dolu bir yer olduğuna dair bir hisse dönüşen kronik üzüntü olarak tanımlanabilir. Depresyon (en azından benim bakış açım göre), bu rahatsızlık hissine karşılık olarak bir donukluk, felce yakın bir uyuşukluk, herhangi bir duyguyu hissedebilme yetisinin kaybına sebep oluyor. Bunun aksine melankoli (bana göre), aynı endişe karşısında derin duygular geliştiriyor ve kalpte, mevcut durumun aktif olarak sorgulanmasıyla ve var olma ile görmenin yeni yollarını arayan sonsuz bir özlemin oluşmasıyla sonuçlanan dalgalanmalara sebep oluyor.

Bana göre kültürümüz bu iki durumu birbiriyle karıştırıp melankoliye anormal bir durum, mutluluk –bir ödül olarak mutluluk,

yüzeysel bir rahatlık olarak mutluluk, sürekli bir memnuniyet hali olarak mutluluk- hakkındaki algımızı vahşice tehdit eden bir durum olarak yaklaşıyor. Elbette burada, hemen şu soru ortaya çıkıyor: Kim mutluluğun bu içi boş, Amerikanlaştırılmış biçimini sorgulamaz ki? Hepimiz, gecenin ilerleyen saatlerinde tek başımıza kalıp kendimize karşı dürüst olduğumuzda, bu sığ mutluluğa karşı değil miyiz? Muhtemelen çoğumuz buna karşı olduğumuzu söyleriz fakat çoğumuzun farkında olmadan kendini bu sığınağa kaptırmış olması mümkün değil mi? Bazılarımız, kendini bu Amerikan rüyasına fazlaca kaptırıp, bu dünyadaki tek amacımızın mutlu olmak olduğuna inanmak konusunda beyinlerimizin yıkanmasına izin vermiş olabilir mi? Üzüntü karşısında mutluluğa duyduğumuz bu bilinçsiz tutku bizleri, hiçbir rahatsızlık duymadan neşeli olduğumuz, geceyi hiç görmeden sürekli parlak bir öğlen güneşinde yaşadığımız tek taraflı bir hayat sürmeye yönlendirmiyor mu?

Ben birçoğumuzun mutluluk konusunda bu Amerikan çılgınlığı tarafından ele geçirildiğini düşünüyorum. Hayatın gerçekliğiyle ve kanlı canlı, gerçekten atan kalplerle uyumlu, dürüst bir hayat yaşadığımızı düşünürken bile aslında robotlar kadar tahmin edilebilir ve yapay tavırlar takınıyor, kolayca çoktan bayatlamış “mutlu” davranışlar sergiliyor, kendimizi hoşnutluğun kurallarına ve önceden belirlenmiş gülümsemelere kaptırıyor olabiliriz. Böylece kandırılıp, yaşayan evrenin içindeki oyunları, ışıltılı kederini, korkunç güzelliğini kaçırabiliriz.

Amerikan rüyası bir kâbus olabilir. Mutluluk olarak adlandırılan şey, gerçekten de zayıf gülümsemelerle dolu bir distopya olabilir. Mutluluğa duyduğumuz bu tutku, büyüyen, gelişen, başarılı olan ve sonra ölen her şeye karşı uğursuz bir nefreti işaret ediyor olabilir. Sonbaharın kahverengi miskinliğinin içinde hareket eden meraklı ardıçkuşlarına, kederle içleri boşalmış gibi görünen o mavi yıldızçiçeklerine, yüksek pencerelerin üzerinde toplanan bulutlara özlem duyan bütün o kasvetli ruhlara karşı bir nefret. Ben kendi adıma, bir sabah uyanıp sorunsuz keyif adına neler yaptı-

ğımızı görmemizi istemezdim. Bir sabah yataklarımızdan kalkıp muhteşem ıssız yollarından, terk edilmiş otellerin ihtişamından, yarı çatlak dâhileri ve onların çılgın şiirlerinden arınmış bir ülkede yaşamaya başladığımızı görmek istemezdim. Yaşamaya başlamamız gerektiğini algıladığımız bilince çok geç ulaştığımızı görmek beni çok üzerdi.

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Melankoliye Övgü, mutluluğun tek seçenek olarak sunulduğu modern dünyaya cesur bir meydan okuma.

Eric G. Wilson'a göre melankoli, insan ruhunun gölgede kalan yüzü değil, anlam ve derinlik kazandığı bir alan. Bu kitap, korkularımızdan kaçmak yerine onlarla yüzleşerek insan ruhunun en derin noktalarına ulaşmanın yollarını gösteriyor.

Wilson, okuru melankoliyi bir zayıflık olarak görmekten vazgeçip onun dönüştürücü gücünü anlamaya çağırıyor. Tarih boyunca melankolinin sanatı, edebiyatı ve insan düşüncesini nasıl şekillendirdiğini çarpıcı örneklerle anlatıyor. Beethoven'in ezgilerinden van Gogh'un fırça darbelerine, John Lennon'un şarkı sözlerinden Sylvia Plath'in dizelerine kadar birçok yaratıcı dehanın ilham kaynağı olarak melankoliyi işaret ediyor. Yaratıcı bir ruh hali olan melankolinin, bazen neşeyle bazen de acıyla insanı daha yüksek bir farkındalığa taşıyabileceğini vurguluyor.

Melankoliye Övgü, antidepresanların hızla tüketildiği bir dünyada, ruhun derinliklerini keşfetmek isteyenler için bir manifesto. Bu kitap, okuruna melankolinin karanlık tarafında saklı olan ışığı bulmayı ve bunu bir yaşam rehberi haline getirmeyi öneriyor.

"Eric G. Wilson, ruhun karanlık gecesini savunarak modern dünyanın neşeye olan takıntısına hak ettiği eleştiriyi getiriyor. Eserin, bu anlam arayışı ve zarif karşıtlıklarla dolu yaklaşımı, adeta ruhu yüceltiyor."

- Colin McGinn, *The Wall Street Journal*

Çeviren: Özge Onan

QR Kodu okutunuz		Dijital fiyat etiketi	tavsiye edilen KDV'siz satış fiyatı
			₺ 195

Sertifika no: 44919	ISBN 978-625-5941-08-4	
		Doğan Kitap
	9 786255 941084	